

בשעה טובה אנחנו מתחילים הלכות מוקצה.
זהו נושא ארוך ועמוק, אך בע"ה בלימוד
מסודר נוכל להבינו היטב.

מצ"ב מקורות לנושא הראשון העוסק בטעמי
המוקצה, ואח"כ ברמת האיסור. שיעור
ראשון בע"ה ביום רביעי בשעה 11:30.

חורף טוב ומוצלח בע"ה, יוסף צבי רימון

בס"ד, כ"ח בתשרי ה'תשפ"ג

מוקצה [א']

טעמי מוקצה

- א. **ביצה יב.** משנה; **שם בגמ'** עד "ש"מ בהוצאה שלא לצורך פליגי". **רש"י** ד"ה ליפלגו באבנים; **תוס'** שם ד"ה ה"ג, עד "אא"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה".
- ב. **ביצה לו:** סוף המשנה "אין בין...". **גמ' שם** לז. "ורמינהו משילין... אבל לא בשבת"; **שם** בהמשך "אלא אמר רב פפא..." עד המשנה. **רש"י** שם.
- ג. **רמב"ם,** הלכות שבת, פכ"ד, ה"א; ושם ה"ב וה"ג; **ראב"ד** שם; **מגיד משנה** שם. **ערוך השולחן,** סימן ש"ח, א-ה.
- ד. **יראים,** ח"ב, סימן ש"ד, עמ' 340 "ותנן בפרק משילין... ושלא לצורך מצוה" [מצ"ב].
- ה. **אור שמח,** הלכות שבת, פכ"ד ה"ב [רקע: **תוס' ביצה ג:** ד"ה אבל, מ"ואם התחיל"]; **קהלת יעקב** (לבעל הנתיבות), סימן תק"ט ז', ד"ה ומותר לטלטל [מצ"ב]. [הערת הגרשז"א בסוף השש"כ, בעיקר בד"ה גם הרמ"א].

רמת האיסור

- א. **פסחים מו:** "איתמר האופה מום טוב לחול... אינו לוקה, אמרינן הואיל". **שם מז:** "איתביה אב"י המבשל גיד הנשה" עד **מז.** "ועייל עצי אשרה" (או עוד קצת, עד "לא תעשון כן לה' א-לקיכם").
 - ב. **ביצה ב.** משנה, עד "לא תאכל"; **גמ' ב:** "אלא אמר רבה... ואין שבת מכינה ליו"ט". **רש"י** ד"ה לטעמיה דאמר רבה; **רשב"א** שם ד"ה רבה לטעמיה [הרשב"א מקשה על רש"י לאור הסוגיה בפסחים, ומעין זאת בסוף התוס' בעירובין לח: (ד"ה אמר)].
 - ג. **ליישוב דעת רש"י:** לימדו **שטמ"ק, ביצה ב:** ד"ה רבה לטעמיה (עד "דמוקצה הוא מן התורה"). וכן, **שטמ"ק בביצה ב.** ד"ה וכתב (מיד לאחר ד"ה מאן דשרי). **שו"ת חת"ס** אור"ח ח"א, סימן ע"ט ד"ה נוראות נפלאותי [מצ"ב].
- להרחבה:**

שאלות, שאלתא מ"ז; ובהעמק שאלה, תחילת ס"ק א.
שבת קכח. "איתמר בשר מליח... סבר לה כרבי שמעון"; **אפיקי ים,** ח"ב, סימן י"ז.
מגן אברהם, סימן תק"ט, ס"ק טו.
מנחת חינוך, מצווה רצ"ח, ס"ק ו (ד"ה וכן מה שאמרו).

רמב"ן, מלחמות, ביצה ב. באלפס"דגבי שבת" (שורה 3) עד "דלא אתו בשבת למעבד מלאכות כאוכל נפש"; **חיי אדם, כלל סו, סעיף א.**

ביצה יב.

משנה. בית שמאי אומרים: אין מוציאין לא את הקטן, ולא את הלולב, ולא את ספר תורה לרשות הרבים. ובית הלל מתירין.
גמרא. תני תנא קמיה דרבי יצחק בר אבדימי: השוחט עולת נדבה ביום טוב לוקה. אמר ליה: דאמר לך מני - בית שמאי היא, דאמרי: לא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך. דאי בית הלל - הא אמרי: מתוך שהותרה הוצאה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך. הכא נמי, מתוך שהותרה שחיטה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך. מתקיף לה רבה: ממאי דבית שמאי ובית הלל בהא פליגי? דלמא בערוב והוצאה לשבת ואין ערוב והוצאה ליום טוב קאמיפלגי? מר סבר: ערוב הוצאה לשבת וערוב הוצאה ליום טוב, ומר סבר: ערוב הוצאה לשבת, ואין ערוב הוצאה ליום טוב, כדכתיב ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת, בשבת - אין, ביום טוב - לא. - מתקיף לה רב יוסף: אלא מעתה ליפלגו באבנים! אלא, מדלא מפלגי באבנים, שמע מינה: בהוצאה שלא לצורך פליגי.

רש"י ביצה יב.

ליפלגו באבנים - אי אין אסור הוצאה - אין אסור טלטול, שלא נאסר טלטול אלא משום הוצאה, ומה שלא גזרו על כל טלטולים, אפילו על אוכלים וכלים - משום דאין גוזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה, אלא מדלא אפלוג באבנים - שמע מינה דלכולי עלמא יש הוצאה ליום טוב, אלא שמן התורה הותרה לצורך, ובית הלל אית להו כיון דהותרה לצורך הותרה מן התורה לגמרי, אלא רבנן גזור במידי דהוי טרחא דלא צריך, כגון אבנים, אבל בקטן וספר תורה, דצריכין להו ביום טוב - לא גזור, ובית שמאי לית להו מיגו, ומידי דצורך אכילה שהתורה התירתו - הותר, ושאינו צורך אכילה - באסורו עומד מן התורה.

תוספות ביצה יב.

ה"ג רש"י אלא מעתה לפלגו באבנים ומדלאמיפלגי באבנים ש"מ וכו' - והכי פירושו אלא מעתה דב"ה לית להו אסור הוצאה לפלגו בטלטול אבנים ולשמעינן רבותא דלית להו בהן אסור הוצאה דהא לא נאסר בשום דבר טלטול אפי' דבר שמלאכתו לאסור וגם אינו צורך י"ט כלל אלא גזרה שמא יוציא כדאיתא בהדיא פרק כל הכלים (שבת דף קכד:) ואפי' דבר שהוא צורך יום טוב כגון כלי הצריך לו היה ראוי לאסור גזירה שמא יוציא אלא שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה

ביצה לו:

אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד.

ביצה לז.

כל אלו ביום טוב אמרו. ורמינהו: משילין דרך ארובה ביום טוב אבל לא בשבת!... אלא אמר רב פפא: לא קשיא; הא - בית שמאי, הא - בית הלל. דתנן, בית שמאי אומרים: אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים, ובית הלל מתירין. - דלמא לא היא; עד כאן לא קא אמרי בית שמאי התם - אלא אהוצאה, אבל אטלטול - לא. - אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא?

רש"י ביצה לו.

משילין פירות כו' - אלמא: גזרו שבות על שבת שלא גזרו ביום טוב. אין מוציאין את הקטן וכו' - דלא הותרה הוצאה שלא לצורך, וגבי טלטול שלא לצורך נמי גזרינן, ואפילו גבי הפסד ממון, ולבית הלל דאמרי הוצאה שלא לצורך מותרת מן התורה - בטלטול נמי לא גזרו רבנן. אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא - תחילת הוצאה על ידי טלטול היא, וכל מה שגזרו אינו אלא משום הוצאה, והאי דלא גזרו על טלטול כלים ואוכלים - שלא יוכלו לעמוד בהן, לבטל עונג שבת ושמחת יום טוב.

רמב"ם הלכות שבת פרק כד הלכה א

יש דברים שהן אסורין בשבת אף על פי שאינם דומין למלאכה ואינם מביאין לידי מלאכה, ומפני מה נאסרו משום שנאמר +ישעיהו נ"ח+ אם תשיב משבת רגלך עשות חפצין ביום קדשי ונאמר וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר, לפיכך אסור לאדם להלך בחפציו בשבת ואפילו לדבר בהן כגון שידבר עם שותפו מה ימכור למחר או מה יקנה או היאך יבנה בית זה ובאי זה סחורה ילך למקום פלוני, כל זה וכיוצא בו אסור שנאמר ודבר דבר דבור אסור הרהור מותר.

רמב"ם הלכות שבת פרק כד הלכה יב

אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת כדרך שהוא עושה בחול, ומפני מה נגעו באיסור זה, אמרו ומה אם הזהירו נביאים וצוו שלא יהיה הילוכך בשבת כהילוכך בחול ולא שיחת השבת כשיחת החול שנאמר ודבר דבר קל וחומר שלא יהיה טלטול בשבת כטלטול בחול כדי שלא יהיה כיום חול בעיניו ויבוא להגביה ולתקן כלים מפניה לפינה או מבית לבית או להצניע אבנים וכיוצא בהן שהרי הוא בטל ויושב בביתו ויבקש דבר שיתעסק בו ונמצא שלא שבת ובטל הטעם שנאמר בתורה +דברים ה' + למען ינוח.

רמב"ם הלכות שבת פרק כד הלכה יג

ועוד כשיבקר ויטלטל כלים שמלאכתן לאיסור אפשר שיתעסק בהן מעט ויבא לידי מלאכה, ועוד מפני שמקצת העם אינם בעלי אומניות אלא בטלין כל ימיהן כגון הטיילין ויושבי קרנות שכל ימיהן הן שובתים ממלאכה ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים נמצא שלא שבת שבייתה הניכרת, לפיכך שבייתה מדברים אלו היא שבייתה השווה בכל אדם, ומפני דברים אלו נגעו באיסור הטלטול, ואסרו שלא יטלטל אדם בשבת אלא כלים הצריך להם כמו שיתבאר.

+ /השגת הראב"ד / ומפני דברים אלו נגעו באיסור הטלטול ואסרו שלא יטלטל אלא הכלים הצריך להם כמו שיתבאר. א"א עוד אמרו (שבת קכד) אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא, ועוד אמרו (שם /שבת/ קכג) בימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו שאמרו שלשה כלים קטנים נטלים על השלחן, נמצא כי מפני חיוב הוצאה אסרו בטלטול מה שאסרו שהוא גדר להוצאה. +

מגיד משנה הלכות שבת פרק כד הלכה יב

[יב] אסרו חכמים לטלטל וכו'. רבינו כתב בכאן טעמים נכונים מאד באיסור הטלטול ולא נזכרו בגמרא ובהשגות הזכיר הר"א ז"ל טעם אחר שהוא מפני גדר ההוצאה כמ"ש בגמרא (שבת קכ"ד:) בכל הכלים אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא בתמיה ולא הזכיר רבינו טעם זה לפי שאע"פ שבתחלה נאסר הטלטול מפני גדר ההוצאה בימי נחמיה בן חכליה שלא היו נזהרים בהוצאה אח"כ התירו קצת כלים כמוזכר בגמרא (שם קכ"ג:) ונאסרו השאר מפני הטעמים שכתב רבינו. ומ"ש אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא רצו לומר כי סבה ראשונה לאסור הטלטול מפני גדר ההוצאה ואף על פי שבטל הטעם לא בטלה גזרה. ואפשר שרבינו הזכיר טעמים אלו שחדש הוא ז"ל ולא לומר שאין שם טעם אחר וזה נראה יותר:

ערוך השולחן אורח חיים סימן שח

סעיף א - בטעמי המוקצה כתב הרמב"ם ספכ"ד וז"ל אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת כדרך שהוא עושה בחול ומפני מה נגעו באיסור זה אמרו ומה אם הזהירו נביאים וצוו שלא יהא הלוחך בשבת כהלוחך בחול ולא שיחת השבת כשיחת החול שנאמר ודבר דבר ק"ו שלא יהא טלטול בשבת כטלטול בחול כדי שלא יהיה כיום חול בעיניו ויבא להגביה ולתקן כלים מפינה לפינה או מבית לבית ויבא להצניע אבנים וכיוצא בהן שהרי הוא בטל ויושב בביתו ויבקש דבר שיתעסק בו ונמצא שלא שבת ובטל הטעם שנאמר בתורה למען ינוח ועוד כשיבקר ויטלטל כלים שמלאכתן לאיסור אפשר שיתעסק בהן מעט ויבא לידי מלאכה ועוד מפני שמקצת העם אינם בעלי מלאכות אלא בטילין כל ימיהם כגון הטיילין ויושבי קרנות שכל ימיהם הם שובתין ממלאכה ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים נמצא שלא שבת שבתה הניכרת לפיכך שבתה מדברים אלו היא שבתה השווה בכל אדם ומפני דברים אלו נגעו באיסור הטלטול ואסרו שלא יטלטל אדם בשבת אלא כלים הצריך להם עכ"ל:

סעיף ב - והקשה עליו הראב"ד שהרי בגמרא [קכ"ד:] מפורש דטלטול מוקצה נאסרה מפני איסור הוצאה דטלטול צורך הוצאה הוא שא"א להוציא בלי טלטול ואם יזלזלו בטלטול יזלזלו בהוצאה [שם ברש"י ד"ה טלטול לאו] ועוד דתניא שם [קכ"ג:] בראשונה היו אומרים שלשה כלים ניטלין בשבת וכו' התירו וחזרו והתירו וחזרו והתירו עד שאמרו כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחרישה ועוד אמרו שם בימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו דבראשונה וכו' מפני שזלזלו בשבתות דכתיב [נחמיה יג, טו] בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים גיתות וגו' ע"ש ואיך חידש הרמב"ם טעמים מעצמו:

סעיף ג - ונ"ל דדברי הרמב"ם צודקים ומוכרחים דאי ס"ד דתחלת גזירת מוקצות התחילו בימי נחמיה איך התירו וחזרו והתירו הא אין ב"ד יכול לבטל דברי הקודמים עד שיהיו גדולים בחכמה ומניין מהראשונים ולא מסתבר שהאחרונים היו גדולים מהראשונים וגם לא מסתבר שבימי נחמיה עצמו התירו וחזרו והתירו ועוד הא בימי נחמיה היו הנביאים חגי זכריה ומלאכי וכשהם אסרו מי יעזז אח"כ להתיר מה שאסרו הם וגם עזרא היה עמהם ועוד מי הכריחם להתיר מה שאסרו אלא ודאי ענין אחר הוא וכך הוא הצעת הדברים:

סעיף ד - דהנה כבר בארנו בריש סי' רמ"ג דשבתי שבת אינן דומות לכל איסורי דרבנן והם כמדאורייתא ודבר זה ביאר לנו הרמב"ם בריש פכ"א שכתב נאמר בתורה תשבות אפילו דברים שאינם מלאכה חייב לשבות מהם ודברים הרבה הן שאסרו חכמים משום שבות ופי' המגיד משנה שהתורה מסרה לחכמים ע"ש ובמכילתא ובתורת כהנים ובספרי כמה פעמים נאמרה שבתון שבות ולעיל הסברנו הדבר בשם הרמב"ן ז"ל דא"א להיות כלל באופן אחר דאל"כ אין כאן שבת ושהנביאים הזהירו על השבותים וקראו לה חילול שבת ע"ש ובשעת מתן תורה צוה לנו משה רבינו לכל שבתי שבת ע"פ ד' והתורה כללה בלשון תשבות דבלא השבותים אין כאן שביתה כלל וכל דברי הרמב"ם בפרקים אלו נמשכים אחרי הקדמת דבריו שבריש פכ"א אלא שכך צוה לנו הקדוש ברוך הוא שאין אלו השבותים נכנסין במנין המלאכות ואין חייבין עליהן סקילה וחטאת אבל הקדוש ברוך הוא חייב אותנו לשמור כל השבותים כאשר הם אתנו היום:

סעיף ה - ולפ"ז גם איסורי מוקצות היו מאז שניתנה תורה והיה דינם אז כאחר שחזרו והתירו וחזרו והתירו וכדמפרש בגמ' שם שהתירו דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו ולא מחמה לצל ודבר שמלאכתו להתיר אפילו מחמה לצל כמו שבידינו היום כמו שיתבאר בס"ד בסימנים אלו אך בימי נחמיה בן חכליה שהיו פרוצים בחילול שבתות מהזמן שהיו בבבל עמד הוא ועזרא וחגי זכריה ומלאכי ואנשי כנסת הגדולה וגזרו על דורם עוד חומרות ולא התירו רק ג' כלים ולא היתה גזירות קבועות לדורות וכ"כ מפורש רבותינו בעלי התוס' בב"ק [צ"ד: ד"ה בימי] שלא גזרו זה רק על דור זה ולכן אח"כ כשראו שחזרו להזהר בשבת התירו וחזרו והתירו עד שנשאר כפי הדינים הקודמים וכפי ההלכה אצלינו וזהו שביאר הרמב"ם ז"ל על טעמי המוקצה הקודמים והסביר בגודל תבונתו דאם אין מוקצה אין שביתה ובטלה מנוחת השבת וזה כלול הכלבת שבות האמורה בתורה וכמ"ש בריש פכ"א ופשיטא שגם להוצאה הוא גדר גדול כמבואר בגמ':

ספר יראים סימן שד [דפוס ישן - קיג]

ותנן בפרק משילין [ל"ו ב'] כל שחייבין עליו משום שבות משום רשות משום מצוה בשבת חייבין עליו ביום טוב אלו הן משום שבות לא עולין באילן ולא רוכבין ע"ג בהמה ולא שטין על פני המים ולא מטפחין ולא מרקדין ואלו הן משום רשות לא דנין ומקדישין וחולצין ומייבמין ואלו הן משום מצוה לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מגביהין תרומות ומעשרות כל אלו ביום טוב אמרו ק"ו בשבת אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד וטעמא

דכולהו מפרש התם בגמרא. יש לשאול דאמרי הכא ק"ו בשבת ובתחלת ביצה אמר סתם לן תנא כר"ש בשבת דלית ליה מוקצה וביו"ט כר' יהודה דאית ליה מוקצה וטעמא מפרש התם משום יום טוב דקיל ואתי לזלזולי ביה החמירו ויש לתרץ לא החמירו ביום טוב אלא לגבי מוקצה שהוא מטעם ההוצאה כדאמרינן בשבת פ' כל הכלים [קכ"ד ב'] אטו מוקצה לאו מטעם ההוצאה בתמיה והכי פי' יום טוב דקיללענין הוצאה שאין לך מלאכה נוהגת מורגלת ומצויה ביום טוב כהוצאה הלכך הוצרכו להחמיר לענין ההוצאה באיסורים התלויים בהוצאה שלא יבא לידי הוצאת איסור ומה היא הוצאת איסור הוצאה שלא לצורך אוכל נפש ושלא לצורך מצוה.

אור שמח הלכות שבת פרק כד הלכה יב

[יב] אסרו חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת כדרך שהוא עושה בחול כו'.

בהשגות הביא טעם הגמרא, דהוי משום גזירה דהוצאה, וכן פירש"י בפרק משילין (ביצה לז, א ד"ה אטו) ובדף י"ב ע"א ד"ה ליפלגי באבנים, תחלת הוצאה ע"י טלטול היא, וכל מה שגזרו אינו אלא משום הוצאה כו', ולפ"ז אתי שפיר מה שהקילו חכמים שאם מטלטל דבר שמלאכתו לאיסור לצורך מקומו מניחו באיזה מקום שירצה, דכל עיקר דהוצאה היכא שכבר מטלטלו כיון שעקירה ראשונה לא היתה לכך פטור (שבת ה, ב), ואין זה הוצאה, להכי לא גזרו גם בטלטול, וכיון שכבר הוא בידו תו מטלטלו לכל מקום שירצה, כמו"שההמ"ג (בפכ"ה) בהלכה ה' ודו"ק.

תוספות מסכת ביצה דף ג עמוד ב

אבל כופה עליה כלי - ואם התחיל לטלטלו בשביל שצריך לגופו או למקומו מותר להוליכו אפילו בחדרו אם ירצה דהאחזינא הכא דהואיל וצריך למקומו או לגוף הכלי כופהו על הביצה.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מו עמוד ב

"איתמר האופה מום טוב לחול ... אינו לוקה, אמרינן הואיל".

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מז עמוד ב מח א

איתיביהאביי: המבשל גיד הנשה בחלב ביום טוב ואוכלו, לוקה חמש: לוקה משום מבשל גיד ביום טוב, ולוקה משום אוכל גיד, ולוקה משום מבשל בשר בחלב, ולוקה משום אוכל בשר בחלב, ולוקה משום הבערה. ואי אמרינן הואיל - אהבערה לא ליחייב, הואיל דחזי ליה לצרכו! - אמר ליה: אפיק הבערה ועייל גיד הנשה של נבילה. - והתני רבי חייא: לוקין שתיים על אכילתו ושלש על בישולו, ואי איתא: שלש על אכילתו מיבעי ליה! - אלא: אפיק הבערה ועייל עצי מוקצה. - ומוקצה דאורייתא הוא? - אמר ליה: אין, דכתיב והיה ביום הששי והכיננו את אשר יביאו, ואזהרתה מהכא - מלא תעשה כל מלאכה. אמר ליה: והא אתה דאמרת; בעאי מיניה מרב חסדא, ואמרי לה בעאי מיניה מרב הונא: הביא שה מאפר ושחטו תמיד ביום טוב מהו? ואת אמרת לן, (אמר לי) עלה: שה - ולא הבכור, אחת - ולא מעשר, מן הצאן - ולא הפלגס, מן המאתים - ממותר שתי מאות שנשתיירו בכור. מכאן לערלה שבטילה במאתים.

ממשקה ישראל - מן המותר לישראל. מכאן אמרו: אין מביאין נסכין מן הטבל. יכול לא יביא מן המוקצה, אמרת: מה טבל מיוחד שאיסור גופו גרם לו - אף כל שאיסור גופו גרם לו, יצא מוקצה שאין איסור גופו גרם לו, אלא איסור דבר אחר גרם לו. ואי אמרת איסור מוקצה דאורייתא - מה לי איסור גופו מה לי איסור דבר אחר? ועוד: הא את הוא דאמרת: חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליום טוב. אלא: אפיק הבערה ועייל עצי אשירה. ואזהרה מהכא: ולא ידבק בידך מאומה מן החרס. - אמר ליה רב אחא בריה דרבאלאביי: ונלקינמי משום ולא תביא תועבה אל ביתך! - אלא אפיק הבערה, ועייל עצי הקדש, ואזהרה מהכא: ואשריהם תשרפון באש לא תעשון כן לה' אלהיכם.

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ב עמוד א

/משנה/. ביצה שנולדה ביום טוב, בית שמאי אומרים: תאכל, ובית הלל אומרים: לא תאכל.

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ב עמוד ב

לא אמר רבה: לעולם בתרנגולת העומדת לאכילה, וביום טוב שחל להיות אחר השבת עסקינן, ומשום הכנה, וקסבר רבה: כל ביצה דמתילדא האידנא - מאתמול גמרה לה. ורבה לטעמיה, דאמר רבה: מאי דכתיב והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו - חול מכין לשבת, וחול מכין ליום טוב, ואין יום טוב מכין לשבת, ואין שבת מכינה ליום טוב.

רש"י מסכת ביצה דף ב עמוד ב

לטעמיה דאמר רבה - בפסחים (מז, ב), ויליף מהכא דמוקצה דאורייתא.

חידושי הרשב"א מסכת ביצה דף ב עמוד ב

רבה לטעמיה דאמר רבה והי' ביום הששי והכינו את אשר יביאו וכו'. פרש"י ז"ל רבה לטעמיה דאית ליה מוקצה דאורייתא כדאמר' בפסחים בפרק אלו עוברין גבי פלוגתא דהאופה מי"ט לחול מוקצה דאורייתא דכתיב והכינו את אשר יביאו ואזהרתיה מלא תעשה כל מלאכה. ואין פרושו נכון חדאדהתם הדר ביה רבה במסקנא, ועוד קשיא לי דאם איתא למה לי דאמר וקסבר רבה כל ביצה דמתילדא האידנא מאתמול גמרה לה דאפי' גמרה האידנא נמיתתסר ואפי' י"ט גרידא שבת גרידא נמיתתסר משום מוקצה ומאי שנא י"ט אחר השבת, אלא ה"פ רבה לטעמיה דמוקי לה לקרא בהכנה דממילא ומשום דאמר' בסמוך דהנך אמוראי דלית להו הכנה ומוקי לה לקרא בהכנה דידים ולומר שיכינו היום כדי שלא יעשו מלאכה בשבת.

תוספות מסכת עירובין דף לח עמוד ב

אמר רבה משום הכנה דתניא - ר"ת מחק מספרו דתניא משום דאמר בריש ביצה (דף ב:) רבה לטעמיה דאמר רבה והיה ביום הששי והכינו ואי ברייתא היא מאי קאמר לטעמיה ואין זו קושיא דנקט לטעמיה משום דרבה הביא הברייתא תחילה לבית המדרש ואין להקשות מן הברייתא לרבי יוחנן דלית ליה הכנה בפ"ק דביצה (דף ד.) דילמא לא מיתני בי רבי חייא ורבי אושעיא ועוד דאיכא פלוגתא דתנאי בפ"ק דביצה (דף ג.) ורש"י פירש בביצה דרבה לטעמיה דאמראליביה באלו עוברין (פסחים מז:) דמוקצה דאורייתא מהאי קרא ולא נהירא ועוד דמשמע התם דהדר ביה.

שיטה מקובצת מסכת ביצה דף ב עמוד ב

רבה לטעמיה דאמר רבה מאי דכתיב והיה ביום הששי והכינו כו'. פירש רש"י ז"ל רבה לטעמיה דאית ליה מוקצה דאורייתא כדאמר בפסחים פרק אלו עוברין. והקשה הרשב"א ז"ל טובא להאיפירושאחדאדהתם הדר ביה רבה מההיאבמסקנא ועוד דאם איתא דמוקצה דאורייתא מאי שנא משום דגמרה מאתמול אפילו גמרה האידנאנמיליתסר. ועוד דביום טוב גרידא ליתסרמדינא משום מוקצה ואנן לא אסרינן ליה אלא משום גזרה כדאיתא בסמוך. וכן הקשה קושיא זו למטה הרב ז"ל פעם אחרת. ואין קושיות אלו מחוורות בעיני מורי נ"ר דהאדהדר ביה רבה התם ואוקמה בעצי אשרה היינו משום קושיא שנית שהקשה לו אביי ועוד הא אמרת אין חלוק מלאכות ביום טוב דאילו משום קושיא קמייתא היה לו לתרץ דמשום הכי מביא מן המוקצה משום דכתיב ממשקה ישראל מן המותר לישראל ולא אימעוט אלא טבל ודומה לו שאיסור גופו גרם לו. ועוד היה לו לרבה לומר דההיא רב חסדא אמרה ולדידיה לא סבירא ליה כוותיה. אלא קושיא שניה הכריחתולאוקומי בעצי אשרה ולא למימראדהדר ביה מהא דאמרדמוקצה הוא מן התורה.

שיטה מקובצת מסכת ביצה דף ב עמוד א

וכתב רש"י ז"ל בהגהה דמאן דאית ליה מוקצה יליףמוהכינו והני מילי במידי דחזי למיכל. וכן כתב לקמן גבי עצים שנשרו מן הדקל אבל בדרבנן כגון מוקצה דאיסור טלטול דלאו בר אכילה כי הכא עד כאן.

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן עט

נוראות נפלאתי על המפרשים שהזכיר מכ"ת שהקשו מהש"ס [יומא פ"ג ע"ב] דקאמר טלטול דרבנן והא רבה ס"ל הכנה דאורייתא. אותן מפרשים סתומים ואינם מפורשים, לאכול מוקצה הוא איסור דאורייתא דבעי הכנה לאכילת שבת וי"ט אבל לטלטל דבר שאינו ראוי גזירת נחמ"י בן חכל"י היא משום הוצאה, וי"א באסור לאכילה נמי גזירה דילמא אתי למיכל מיניה ועפ"י ריש ביצה, אבל איסור טלטול דאורייתא לא שמעתי מעולם: